

**1944 березень 22, Краків. – Лист голови УЦК В. Кубійовича до влад безпеки в
Дистрикті Люблин в справі подій на Грубешівщині весною 1944 року.**

Краків, дня ^a 22. березня 1944 р.^a

Актенфермерк¹

Про невідрадні відносини в Люблинській області заявлявся я іменем УЦК неоднократно перед компетентними чинниками. Передовсім, як іде про проблему публічної безпеки, зокрема українського населення, на цьому терені вказував я на різні в тому напрямі браки, які можна окреслити як сталі², і важкі втрати нашої народности в людях і майні.

Мною були подані проекти, як – хоч частинно – можна б злагіднити тяжку ситуацію наших людей у тій частині Генеральної Губернії. Мушу, на жаль, ствердити, що дуже мало моїх думок взято під розвагу й дуже мало зроблено дотичними³ урядами, щоб бодай до деякої міри забезпечити життя й майно тамошніх українців.

Події біжучого місяця, що зайшли в окрузі Грубешів, які можна назвати тільки систематичним, пляновим, а рівночасно звірським нищенням українців, змушують мене поновно забрати в тій справі слово.

Не хочу ілюструвати самого перебігу подій, що принесли смерть понад 1000 наших селян: дітей, жінок і мужчин. В тій цілі залучаю переклад письма, а таких маю більше, ^bодного з членів президії^b УДК у Грубешові до мене⁴.

Рівночасно мушу вказати на внески, які можна витягнути з цих подій і які само населення висновує та на шкідливі наслідки браку реакції влади на подібні акти звиродніння⁵.

1. Поведінка польської поліції в часі згаданих подій з пункту бачення населення [була] провокуюча, а з пункту бачення влади – цілком незрозуміла. Обоятне приглядання мордам⁶ і арештування людей, які втікали від морду, з боку польської поліції підриває в населення всяку віру в правопорядок, який репрезентує не польська поліція, а німецька влада.

2. Селяни не розуміють, чому не вживається військових чи поліційних відділів – хоч такі є ^cна місці^c – проти бандитів,

¹ Актенфермерк – меморандум. – нім.

² Сталі – постійні.

³ Дотичні – які відносяться до справи.

⁴ Оригіналу залучника не віднайдено. Завіреним переклад з німецької мови ймовірного додатку до меморандуму В. Кубійовича друкується у цьому томі як документ № XX.

⁵ Звиродніння -

⁶ Морд – вбивство.

коли, напр., за большевицькими партизанами, які тільки грабили селян, вислано відділи СС Дивізії Галичина. Ті ж самі частини СС Дивізії, які, крім інших військових і поліційних одиниць, були в часі мордів у Грубешівщині, могли виступити проти бандитів, але на це не дано їм доручення.

3. Бандицькі відділи складаються з мужчин, що мордували, та жінок та підростків, які головно грабили. Остання обставина не тільки надає описаним випадкам п'ятно низького жирування⁷ на людським житті та майні, але рівночасно тим важна, що правильні і охочі до бою відділи війська чи поліції могли б з такою збираниною злочинних елементів дати собі раду без спеціальних зусиль. Очевидно, само населення, не маючи зброї, стоїть супроти бандитів, навіть підростків, безрадне.

4. Супроти згаданого, є населення переконане, що влада не тільки не має сили, але навіть не хоче взяти його в оборону. Воно бачить свій рятунок у втечі в ліс, де готове підпасти під большевицькі впливи. Не улягає сумнівові, що також польська поліція радо бачила б большевизацію наших селян. Тому частини польської поліції, які перенесено на Грубешівщину з Волині, з місця втекли до бандитів, щоб не мусити проти них чинно виступати та щоб вистрашити наше населення в ліс, де воно скоріше чи пізніше зустрілося б з большевицькими партизанами. Ось так нищення українських мас відбувалося б в двоякий спосіб: раз через морди бандитів з участю польських поліцистів і польських працівників публічних установ і фірм, а з другої сторони через евент[уальні] репресії німецької влади проти большевицьких партизан, в яких рядах могли б опинитися наші селяни.

5. Є очевидним, що не належить не тільки в українським інтересі, але й в німецьким інтересі вигублювання чи большевизація українського населення Г[енеральної] Г[убернії], яке досі найбільше та чинами виявило волю співпрацювати з німецькою владою у розбудові Генеральної Губернії та в боротьбі проти большевизму.

Маючи все згадане на увазі - вважаю за узасаднене⁸ поставити прохання поробити рішучі заходи в ^d-цілі^{-d} поправи життєвих відносин в Люблинській області. Мої внески йдуть у напрямок, щоб в цьому дистрикті:

1. вжити проти бандитів військової і поліційної сили, зокрема відділів СС Дивізії Галичина, яким треба лишити свободу діяння;
2. збільшити число української поліції, яка повинна б бути стаціонавана на всіх теренах Люблинщини, що її замешкують українці;

⁷ Жирувати -

⁸ Узасаднене - виправдане.

3. розбудувати зелбстшуц кількісно і якісно, вивіновуючи його, як і поліцію, зброєю, успішною в боротьбі з бандитизмом (скоростріли, ручні гранати);
4. вжити до поборювання бандитів відділів СС вахманшафтів, які створено з українців Люблинської області.

1 залучник.

Одержують: Відділ С.О. і Справ Населення С.Д.

Провідник Українського
Центрального Комітету

a- -a Підкреслено червоним олівцем.

b- -b Написано відручно; машинописне слово "працівника"
перекреслено.

c- -c Дописано відручно.

d- -d Перекреслено слово "напрямі".

Оригінал, машинопис.

LAC, MG31. D203. Vol. 25, file 17